

ZUIDVLEUGELKRANT

#4 - juni 2009

INTERVIEW JOZIAS VAN AARTSEN

Zie deze pagina.

BAS VERKERK EN HENRI LENFERINK: KENNIS-ECONOMIE IS BELANGRIJK

Zie pagina 2/3.

PAUL GERRETSEN OVER RUIMTELIJKE SAMENHANG

Zie pagina 4.

Jozias van Aartsen:

'Nederland moet de komende jaren investeren in kennis'

Jozias van Aartsen is een jaar burgemeester van Den Haag. De eerste maanden heeft hij veel tijd besteed aan Den Haag. Nu praat hij over hoe hij de Zuidvleugel ervaart. Een gesprek met een bevlogen man.

U bent als burgemeester van Den Haag betrokken bij de Zuidvleugel. Hoe ervaart u dit?

"Ik raakte op een interessant moment betrokken bij de Zuidvleugeldiscussie, toen we een bijdrage leverden aan de kabinetsvisie Randstad 2040. Ik merkte dat de Zuidvleugel zich grote zorgen maakte over: Hoe komen we over ten opzichte van de Noordvleugel? Hoe kunnen we impact hebben op het kabinet bij de afronding van visie Randstad 2040? Ook waren er gespannen discussies tussen de Noord- en de Zuidvleugel. Dat verbaasde mij. Buiten Nederland ziet men die vier steden en de Randstad als één geheel. De vleugels hebben positief op de visie gereageerd. Dat komt ook doordat er een goed evenwicht zit tussen de verschillende onderdelen in die Randstad. Amsterdam is natuurlijk de hoofdstad en het financiële centrum van Nederland. Daarnaast hebben we Rotterdam met de haven en Den Haag als legal capital of the world. Die elementen van de steden moeten elkaar ook zien te versterken."

Het Rijk zegt steeds dat er binnen de Zuidvleugel bestuurlijke verdeeldheid is. Wat merkt u ervan?

"Ik heb dat in de gesprekken met minister Cramer en Eurlings niet gemerkt. Het beeld bestaat blijkbaar wel. Maar dan moeten we dat beeld zelf niet voeden. De Zuidvleugel heeft een paar hele sterke punten. Het kennispoor bijvoorbeeld vind ik zeer belangrijk voor de Zuidvleugel. Dat loopt van Noordwijk, Leiden, Den Haag, Delft naar Rotterdam. Nederland moet de komende jaren daarin investeren. Wij zijn in Den Haag zeer gelukkig dat het College van Bestuur van de Leidse Universiteit onze stad als tweede vestiging

'Het kennispoor bijvoorbeeld vind ik zeer belangrijk voor de Zuidvleugel.'

plaats noemt en plannen heeft om een aantal faculteiten naar Den Haag te verplaatsen. Dit moet nog wel door de universiteitsraad, hoor. Ook heeft Den Haag nauwe banden met de TU Delft en de Erasmus Universiteit Rotterdam, de portefeuillehouder voor het



Institute of Social Studies hier in Den Haag. Delft en Den Haag zijn rondom veiligheid verbonden via TNO en het Haagse Centrum voor Strategische Studies. En verder moeten Rotterdam en Den Haag en de stadsgewesten naar elkaar toe kijken. Ruimtelijk gezien hoort dat bij elkaar. Allemaal redenen om toch enthousiast te zijn over de samenwerking in de Zuidvleugel!"

Wat betekent de metropoolregio Den Haag-Rotterdam voor de Zuidvleugelsamenwerking?

"Opstelden en ik hebben in het najaar gezegd: laten we als colleges van Den Haag en Rotterdam kijken waar we elkaar kunnen versterken. Ook Aboutaleb en ik hebben afgesproken dat we dit doen vanuit de filosofie en de belangen van de Zuidvleugel. Bijvoorbeeld door op cultureel gebied meer uitwisseling te hebben. Ook de infrastructuur en bereikbaarheid is een belangrijk onderwerp. Een van de snelle vruchten die we konden plukken was de omdoping van Zestienhoven naar Rotterdam-The Hague Airport. We gaan nu zorgen dat je er snel kunt zijn vanuit het centrum van Rotterdam en Den Haag. Dan hebben we een vliegveld wat in vele opzichten sneller afhandelt dan Schiphol en daarmee interessanter is voor ceo's en internationale bedrijven. Ook de greenport en het metropolitane park liggen me na aan

het hart. Dat vergt dus samenwerken tussen Delft, Den Haag, Rotterdam en Leiden en tussen de stadsgewesten."

In Randstad 2040 krijgen stedelijke gebieden zoals Den Haag en Rotterdam een stevige plek. Waar ziet u punten voor verbetering?

"Ik vind Randstad 2040 het sterkst in de kijk op het metropolitane groen. Het is echt heel belangrijk dat Den Haag en Rotterdam het belang inzien van ruimtelijke ordening, groen en binnenstedelijk bouwen. Zo kunnen we de steden groen houden. Probleem van de visie is verder dat het is geschreven voor de crisis. De crisis zet de economische kracht van steden enorm onder druk. Waarbij steden met een eenzijdiger economie het moeilijker hebben dan steden met een diverser economie. Dat is een nieuw thema in de Zuidvleugel waar we aandacht aan moeten besteden."

Heeft u nog een punt dat u wilt agenderen in de Zuidvleugel?

"Nee. Wel denk ik dat we in deze crisis zo snel mogelijk uit de grote werkloosheid moeten komen. En dat kan door te innoveren via kennis en kenniseconomie. Ik zie dat als één van de topprioriteiten van de Zuidvleugel. De stukjes van de legpuzzel liggen er. Maar we zullen die puzzel ook wel gezamenlijk moeten leggen."

ZUIDVLEUGEL

12 oktober:

Bestuurdersconferentie Zuidvleugel
Maandag 12 oktober wordt de Zuidvleugelconferentie gehouden van 13:00 uur tot 18:00 uur met als thema verdichten en verruimen in de zuidelijke Randstad. Bouwen in de stad en tegelijkertijd de leefruimte vergroten. Hoe pakken we dat aan? Op deze dag steken bestuurders uit de Zuidvleugel en vertegenwoordigers van maatschappelijke, private en wetenschappelijke organisaties de koppen bij elkaar om de verstedelijkingsstrategie van de zuidelijke Randstad te helpen realiseren. Wat betekent bouwen in de binnenstedelijke gebieden voor de kwaliteit van leven? Wat voor soort woningen past in deze strategie? Is hoogbouw de enige oplossing? En hoe zit het met het groen in en om de stad? En de bereikbaarheid? Welke maatregelen verruimen de economische mogelijkheden? Op deze vragen en meer willen we in werksessies op de Bestuurdersconferentie Zuidvleugel samen met de genodigden een antwoord proberen te vinden. Meer informatie kunt u vinden op de website.

VERSTEDELIJKINGSSTRATEGIE

Bouwen aan investeringsprogramma voor de Zuidvleugel

De verstedelijkingsstrategie voor de Zuidvleugel beoogt de attractiviteit van de Zuidvleugel te vergroten. Meer binnenstedelijk bouwen om landschap en open ruimte in de Zuidvleugel te sparen. En meer bijzondere woonmilieu's zodat het aanbod beter afgestemd wordt op de vraag. In het BPZ van 30 januari is daartoe het werkdocument 'Ambitieuze stedelijke ontwikkeling van de Zuidvleugel' vastgesteld. Die strategie vraagt nu allereerst een bezinning op de voorgenoemde woonprogramma's in de Zuidvleugel. De partners houden de locaties nog eens goed tegen het licht om te bepalen hoe de gezamenlijke ambitie van de verstedelijkingsstrategie kan worden gerealiseerd. Maar we willen nog een stapje verder gaan. Met de uitwerking van de verstedelijkingsstrategie bouwen we aan een investeringsprogramma voor de Zuidvleugel. Daarvoor worden ook de benodigde investeringen in metropolitane parken en in infrastructuur gezien in het licht van een beter concurrerend internationaal vestigingsmilieu in de Zuidvleugel. Het totale pakket wordt door de Zuidvleugelpartners ingebracht in de MIRT-onderhandelingen met het rijk. Het is de wens van de Zuidvleugelpartners om met het kabinet tot een gezamenlijk investeringsprogramma voor de Zuidvleugel te komen. Voor een aantrekkelijke Zuidvleugel; om in te wonen, te werken en in te investeren.

Kenniseconomie is een belangrijk thema binnen de Zuidvleugel, maar het onderwerp staat nog niet voldoende op de kaart. In Delft en Leiden wordt anders genoeg ondernomen op dit vlak. Tijd dus om de burgemeesters van deze steden, Bas Verkerk en Henri Lenferink, te vragen naar hun ideeën hierover.



Bio Science Park in Leiden

Bas Verkerk:

‘Over 20 jaar is kenniseconomie dé sector waaruit wij economische welvaart halen’

Waarom is Kenniseconomie zo belangrijk voor de Zuidvleugel?

“Bestuurders moeten nadenken over de toekomst. Een aantal economische activiteiten in Europa staan onder druk omdat andere werelddelen dat beter en goedkoper kunnen. Er blijft niet zoveel over waar wij sterk en bijzonder in zijn. Met kenniseconomie zijn we de rest van de wereld vooruit. Dus het wordt cruciaal voor de vraag: hoe blijven we economisch op de kaart staan. Als we 20 jaar verder zijn is kenniseconomie dé sector waaruit wij onze economische welvaart halen.”

Waarom is dat thema dan nog zo onderbelicht?

“Omdat de Zuidvleugel zich nu vooral richt op havenontwikkeling, infrastructuur en woningopgaven. Dat is een meer acuut gevoelde situatie. Rotterdam heeft natuurlijk een sterke haven. En Den Haag is het centrum voor overheidsontwikkelingen en is de internationale stad voor recht en vrede. Dat zijn duurzame tickets, maar daarnaast is kennis en kennisgedreven economie er ook één. Dat realiseren we ons nog onvoldoende in de Zuidvleugel.

Daarom moeten we ook beter vertellen wat er allemaal gebeurt op het gebied van kenniseconomie. Daar zijn universiteiten niet zo goed in. In Delft bijvoorbeeld introduceren we studenten al in technologisch ondernemerschap: in een speciaal programma krijgen ze de kans om vanuit innovatie en uitvindingen producten te maken naar de markt. De Sense stormparaplu is een voorbeeld daarvan en is een wereldsucces. In de Solar Challenge race in Australië laat de Delftse wagen zien dat zonne-energie in de praktijk kan werken. Andere aansprekende voorbeelden zijn het Vacuvin-pompje dat iedereen kent. Het gaat dus van zeer aibaar naar zeer ingewikkeld.”

Wat gebeurt er verder bij Delft?

“In Delft zijn we bezig met het Technologisch Innovatief Complex Delft. Op de TU campus hebben natuurlijk hoog onderwijs en hoog wetenschappelijk onderzoek. Daaraan grenst



Delftechpark met een aantal bedrijven met praktische toepassingen. Aan de overkant van de weg ligt Technopolis met hoogwaardige research & development-ontwikkelingen die aansluiten bij het profiel van de universiteit. En met station Delft Zuid, een Stedenbaan-station, zit je op 12 treminuten van het hogesnelheidsnet. Dat is een heel

‘We moeten kabinet en Tweede Kamer harder aanspreken op het steviger neerzetten van onderwijs en onderzoeksbeleid.’

mooie voorziening voor studenten, wetenschappers en mensen uit het bedrijfsleven. Verder terug langs de Schie ligt een oud industriegebied waar we nieuwe vormen van wonen en werken kunnen maken voor klein-

schalige bedrijven, uitvinders en starters uit het bedrijfsleven, met nog een creatieve component. Dat is wat Delft kan bieden in de Zuidvleugel.”

En wat gebeurt er binnen de Zuidvleugel?

“Delft, Leiden, Rotterdam, Den Haag en Dordrecht kijken waar ze elkaar kunnen aanvullen op universitair gebied. Op de medische kant, technische bestuurskunde, recht, maritieme logistiek en deltatechnologie. Verder proberen de universiteiten van Leiden, Delft en Rotterdam medische technologie verder te brengen in de Medical Delta. Er is de Kennisalliantie waarin universitair onderwijs en wetenschap en technologie bij elkaar zijn gebracht om MKB-ers toegang te geven tot technologische kennis. En vorig jaar hebben we samen met Wageningen ook de greenports toegang gegeven tot wetenschappelijk onderzoek. Wageningen richt zich op teeltontwikkeling, Delft op klimaatontwikkeling, energieop-

wekking, kassenopbouw, vrachtwagens met koelsystemen. Zo geven we een nieuwe impuls aan onze eigen economie.”

Wat wilt u op de Zuidvleugelagenda?

“Wij moeten zorgen dat onderwijs en onderzoek goed op peil blijven. Door planologisch de zaak op orde te maken, de investeringsagenda te maken en het bijbehorende geld te regelen. Dan hebben we kans om het ook echt van de grond te laten komen. Voor mij is het onbegrijpelijk dat minister Plasterk de TU Delft een korting oplegt van € 30 miljoen. Dat staat haaks daarop. Dat komt ook omdat we onvoldoende commitment hebben bij provincie en rijk. We moeten kabinet en Tweede Kamer harder aanspreken op het steviger neerzetten van onderwijs en onderzoeksbeleid. Geef de universiteit en jonge ondernemers de kans en de ruimte om dat te doen. En zet ook de investeringen in het kader van het ontwikkelen van kenniseconomie in de rijks- en Europese programma's!”



Technologisch Innovatief Complex Delft (oranje gebied)

Henri Lenferink:

‘We moeten ons richten op hotspotlocaties voor verschillende sectoren’

Waarom moet de Zuidvleugel meer inzetten op kenniseconomie?

“Kennis is het belangrijkste kapitaal van ons land. We hebben geen goede grondstof, onze grootste industrie is verloren gegaan en een groot deel van de productie verdwijnt naar het buitenland. Internationaal gezien doen we het goed op het gebied van kennis maar we besteden wel heel weinig geld aan onderzoek en aan hoger onderwijs. Als Nederland mee wil tellen op de langere termijn dan moeten we zwaarder inzetten op hoger onderwijs, op onderzoek, zowel toegepast als fundamenteel. En we moeten ons richten op hotspots: plekken volledig toegewijd aan één thema waar je een Silicon Valley-achtige sfeer kunt creëren. Alleen dan kan de Zuidvleugel echt de sprong naar de toekomst te maken.”

Waarom is dat er nog niet?

“Het thema is volstrekt onderbelicht, men denkt alleen aan samenwerking van universiteiten. Maar de instituten laten zich niet beperken tot Zuid-Holland. Die werken onderwerpgericht samen met Amsterdam, Genève, Heidelberg, Cambridge, Harvard. Universiteiten kunnen best op sommige terreinen samenwerken, daarin is alles mogelijk. Maar daarmee win je de oorlog niet. Daarvoor is dus geld voor onderzoek en onderwijs nodig en hotspotlocaties voor verschillende sectoren. Zoiets ontwikkelen duurt gemiddeld tien jaar langer dan bij een normaal bedrijventerrein. Maar dan heb je ook iets wat heel sterk is. In Leiden is het Bio Science Park de afgelopen 25 jaar gegroeid. ‘t Is echt een samenwerkingsverband tussen de Leidse Universiteit, het LUMC, de gemeente, provincie, Kamer van Koophandel en het bedrijfsleven.”

Wat maakt volgens u het Bio Science Park zo bijzonder?

“Omdat het voor de bedrijven voordelen biedt: de herkenbaarheid van de locatie, de nabijheid van non-profit onderzoeksinstituten, de toestroom van nieuw personeel van de universiteit en van de MBO- en HBO-



laborantenopleiding, centrale gezamenlijke services en gezamenlijke ontmoetingsplekken voor nieuwe ideeën. Alles bij elkaar is dus sterker dan de som der delen. In de stad zelf willen we een sfeervolle authentieke omgeving met moderne elementen erin creëren voor communicatie-opleidingen op universitair en HBO- en MBO-niveau en voor communicatiebedrijven. Als je met elkaar een bijzonder situatie kunt creëren heb je meer aantrekkingskracht. Ik ben er heilig van overtuigd dat dat werkt.”

Wat is er nodig voor een locatiegerichte aanpak in de Zuidvleugel?

“Je moet meer vanuit het concept denken van wat je wilt, wat je ervoor nodig hebt, welke elementen je bij elkaar wilt brengen. Die elementen moet je centraal stellen en dan is het niet alleen het bedrijventerrein. Het gaat ook om de hotspots die je in de steden kunt creëren. In Rotterdam rond de Erasmus Universiteit en het Erasmus Medisch Centrum

bijvoorbeeld. En rondom Delft. Ook daar zie je dat het gaat om veel meer elementen dan alleen maar zo’n Technopolis.”

Wat kunnen de steden samen doen?

“Er zijn elementen die Delft, Leiden en Rotterdam samen doen, Medical Delta

‘In Nederland is minder maatschappelijke steun voor geld naar hoger onderwijs of onderzoek.’

bijvoorbeeld. Onderzoek stimuleren, dingen die we op dat vlak gezamenlijk opzetten. Op het gebied van onderwijs en onderzoek, waarbij de verschillende specialismen op de universiteiten een plek krijgen in dat samenwerkingsverband. Dat vind ik een mooi voorbeeldje, van wat je op veel grotere schaal zou moeten doen.”

Waarom wordt er denk u zo weinig in geïnvesteerd?

“In Nederland is minder maatschappelijke steun voor geld naar hoger onderwijs of onderzoek. Het algemene beeld is: mensen die naar de universiteit gaan redden zich wel. Het wordt veel te weinig gezien als een aanwinst voor het land. Terwijl er landen zijn waar het percentage dat naar een hogeschool of universiteit gaat 50% of hoger is. Daar komen wij absoluut niet aan. En daar moeten we wel naar toe.”

Wat moet er op de Zuidvleugelagenda?

“Op Zuidvleugelniveau moeten we tussen steden hoger onderwijs intensiveren en die locatiegerichte benadering kiezen. En je zou gezamenlijk iets moeten doen aan het universitair onderwijs en onderzoek. Dat zijn fundamentele voorwaarden voor Nederland om de concurrentie op peil te kunnen houden. Want we doen dat gewoon niet goed. En het is eigenlijk een bloody shame als je in je belangrijkste kapitaal geen geld stopt!”

Paul Gerretsen:

'De metropolen van de wereld gaan steeds meer op elkaar lijken'



Paul Gerretsen was 2,5 jaar lang ateliermeester van Atelier Zuidvleugel, een experiment voor ruimtelijke samenhang binnen de Zuidvleugel. Nu is hij agent bij de Vereniging Deltametropool. Daar houdt hij zich bezig met soortgelijke vraagstukken op schaal van de Randstad. Wij spraken hem over vooruitkomen in de Zuidvleugel.

Bij het Atelier Zuidvleugel was je bezig met ruimtelijke samenhang binnen de Zuidvleugel. Wat heeft het opgeleverd?

"Het feit dat het atelier er is gekomen is al een succes. Dat partijen bestuurlijk willen samenwerken maar daarnaast ook inhoudelijk werken aan het beter begrijpen van de ontwikkeling van de regio in een aantal

'Kijk welke extra's er zijn door het als één gezamenlijke ontwikkeling te zien.'

projecten. Ons belangrijkste project was de ruimtelijke verkenning voor Stedenbaan. We bestudeerden alle plannen rondom de verschillende stations en zagen dat de kwantitatieve ambitie voor woningen en kantoorpanden makkelijk haalbaar was.

Ons advies was dan ook: formuleer gezamenlijk een kwalitatieve ambitie. Kijk welke extra's er zijn door het als één gezamenlijke ontwikkeling te zien. In het project Tusenruimte brachten we de aspecten van groene gebieden samen. Groen is op dit moment voor 90% agrarisch gebied maar in toenemende mate heeft dat niet alleen een agrarische functie. We zeiden meteen: zie het als onderdeel van de stedelijke situatie, anders blijft het een abstractie. Daar kwam een ruimtelijk idee uit. In het project Negen steden beschreven we negen typen van sociaal-economische samenhang in de Zuidvleugel. Dat was het ingewikkeldste maar ik ben ervan overtuigd dat dat de komende jaren verder wordt uitgewerkt."

Je zit nu bij de vereniging Deltametropool. Hoe anders is dat?

"Inhoudelijk ligt het in elkaars verlengde. Maar de vereniging is echt van publieke partijen, bedrijven en NGO's. Ook particulieren die zeggen: het is belangrijk dat de Randstad sterker naar voren komt kunnen tegenwoordig lid worden. Hier speelt meer de internationaal oriëntatie: zijn we in staat om dit gebied met 7 miljoen inwoners naar buiten toe als één ding te verkopen als afzet- en arbeidsmarkt? Dat lukt niet goed en dat wordt onvoldoende als zorgelijk gezien."

Met welke thema's ben je bezig bij de Deltametropool?

"Bereikbaarheid, landschap en metropolitane activiteiten. Het gaat dan om het type activiteiten rond werken, recreatie en voorzieningen die aanwezig worden geacht in een metropool van 7 miljoen inwoners. De Randstad biedt weinig faciliteiten voor deze economische omvang. Saskia Sassen, een Amerikaanse sociologe, heeft beschreven dat de 40 belangrijkste metropolen van de wereld steeds meer op elkaar gaan lijken. En steeds minder op het gebied waarin ze liggen. Er vormt zich een kopgroep van metropolen waarin bepaalde activiteiten en voorzieningen nodig zijn. Als je daar als gebied niet aan voldoet, val je af in die kopgroep."

Wat moeten we daar aan doen?

"Je moet heel goed kijken wat er al is en dat gebruiken. Iedereen weet dat Kenniseconomie belangrijk is in de Zuidvleugel: hoe zorg je dat wetenschappelijk onderzoek kan worden toegepast in de economie van de Zuidvleugel. Dat is heel interessant. Het komende jaar willen we met de TU Delft een verkennende ronde maken om te kijken over welke kennisgebieden hebben we het en waar zijn ze van afhankelijk, wat is de rol van toerisme of van expo's en beursfaciliteiten."

Hoe kijk je aan tegen wat er speelt bij de Zuidvleugel?

"Het probleem van de Zuidvleugel is haar structuur en de traditionele economie. Maar die structuur en economie leidt ook weer tot een inhoudelijke voorsprong. Bij Stedenbaan bijvoorbeeld is het nodig om op verschillende niveaus te opereren en aan elkaar te verbinden. In een netwerk omgeving moet je elkaar de ruimte geven, inhoudelijke exercities doen en de gevolgen daarvan ook serieus nemen. Dat gebeurt ook. Dat is fascinerend. De eerste keer dat het zo duidelijk kan is in de Zuidvleugel. Dat moet doorgroeien op Rand-

'Er vormt zich een kopgroep van metropolen waarin bepaalde activiteiten en voorzieningen nodig zijn. Als je daar als gebied niet aan voldoet, val je af in die kopgroep.'

stadniveau of je wil of niet. In dat opzicht voel ik me gesteund door de ontwikkeling in de Zuidvleugel."

Wat kunnen de Zuidvleugel en de Deltametropool aan elkaar hebben?

"Thematisch is uitwisseling van kennis heel belangrijk. De Noordvleugel wil nu net als de Zuidvleugel werken aan een Stedenbaanconcept. De Zuidvleugel kan de ervaring van de afgelopen jaren delen. Als vereniging kunnen we dat begeleiden. Dan help je ook jezelf, want door reflectie krijg je versterking van ideeën. En uiteindelijk kan het contact onderling leiden tot het o zo gewilde vervoer op Randstadniveau."

AGENDA

- donderdag 18 juni
Stuurgroep verstedelijking
- dinsdag 23 juni
Deltapoort komt naar u toe te Barendrecht Programmamanager Jan Edens informeert de commissievergadering Ruimte en/of Groen van Barendrecht over de stand van zaken rondom Deltapoort.
- maandag 29 juni 2009
Presentatie Stedenbaanmonitor, discussie over verstedelijking en bereikbaarheid, overleg over gebiedsagenda
- maandag 6 juli 2009
Vergadering Bestuurlijke Driehoek Deltapoort
- woensdag 8 juli 2009
Vergadering Stuurgroep Deltapoort
- donderdag 10 september 2009
Directieraad
- woensdag 23 september 2009
Bestuurlijk Platform Zuidvleugel
- donderdag 1 oktober 2009
Stuurgroep Verstedelijking
- donderdag 8 oktober 2009
Directieraad en MOZ
- Zie ook www.zuidvleugel.nl

OVER BESTUURLIJK PLATFORM ZUIDVLEUGEL

De Zuidvleugel is het gebied in het zuidwesten van de Randstad, binnen de provinciale grenzen van Zuid-Holland, met 3,5 miljoen inwoners één van de dichtstbevolkte regio's van Europa. De Zuidvleugel wil uitgroeien tot een vitaal, hoogwaardig ingericht en goed bereikbaar metropolitain gebied. Deelnemende partners: Provincie Zuid-Holland, Gemeente Rotterdam, Stadsregio Rotterdam, Gemeente Den Haag, Stadsbestuur Haaglanden, Drechtsteden, Intergemeentelijk Samenwerkingsorgaan Midden-Holland en Holland Rijnland.
→ Zie ook www.zuidvleugel.nl

COLOFON

De Zuidvleugelkrant is een uitgave van het Bestuurlijk Platform Zuidvleugel.

Samenstelling en redactie
Zuidvleugelbureau: Paulette van den Berg

Fotografie
p.1 Paul de Kler, p.2 Martien de Man

Met dank aan
Jozias van Aartsen, Bas Verkerk, Henri Lenferink en Paul Gerretsen

Vormgeving en productie
Zinnebeeld: Mark Bolster, Bart Driessen

Drukwerk
De Nieuwe Grafische, Rotterdam

Voor meer info
Zuidvleugelbureau
Postbus 90602, 2509 LP Den Haag
T. 070 - 441 83 03
info@zuidvleugel.nl
www.zuidvleugel.nl